

Vysoká škola ekonomická v Praze
Fakulta informatiky a statistiky

**Odhad relativní četnosti binomického
rozdělení pomocí klasického a
bayesovského přístupu v jazyce R**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program: [Data Analytics]

Autor: [Bc. Michal Lauer]

Vedoucí práce: [Ing. Ondřej Vilikus, Ph.D.]

Praha, Prosinec 2024

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu za odborné vedení práce a průběžné konzultace a své přítelkyni za neocenitelnou podporu.

Abstrakt

Abstrakt.

Klíčová slova

Bayesovská statistika, odhad relativní četnosti, jazyk R

Abstract

Abstract.

Keywords

Bayesian statistics, relative frequency estimation, R language

Table of contents

Úvod	9
1 Statistické metody	10
1.1 Inference	10
1.1.1 Problematika výběrových šetření	10
1.2 Frekventistická inference	10
1.2.1 Testování hypotéz	10
1.2.2 Metriky při testování hypotéz	10
1.2.3 Jednovýběrový odhad poměru s velkým vzorkem	10
1.2.4 Jednovýběrový odhad poměru s malým vzorkem	10
1.3 Bayesovská inference	11
2 Monte Carlo generování	12
2.1 Vyhodnocení generovaného rozdělení	12
2.1.1 Vyhodnocení hypotéz	12
2.1.2 Odhad poměru	12
3 Praktické odhady	13
3.1 Balíčky pro frekventistickou inferenci	13
3.1.1 Klasické test poměru	13
3.2 Software pro bayesovskou statistiku	15
3.2.1 Balíček R2WinBUGS	15
3.2.2 Balíček jags	18
3.2.3 stan	18
3.3 Simulace	18
3.3.1 Malý vzorek	19
3.3.2 Velký vzorek	19
3.3.3 Porovnání výsledků	19
Závěr	20
3.4 Jak citovat v textu	20
Použitá literatura	21
A Bayesovské modely	23

List of Figures

List of Tables

Seznam zdrojových kódů

3.1	Moje caption	13
3.2	NENÍ CAPTION	13
3.3	NENÍ CAPTION	14
3.4	NENÍ CAPTION	15
3.5	NENÍ CAPTION	16
3.6	NENÍ CAPTION	16
3.7	NENÍ CAPTION	17
3.8	NENÍ CAPTION	17
A.1	NENÍ CAPTION	23

Seznam použitých zkratek

BCC Blind Carbon Copy

CC Carbon Copy

CERT Computer Emergency Response
Team

CSS Cascading Styleheets

DOI Digital Object Identifier

HTML Hypertext Markup Language

REST Representational State Transfer

SOAP Simple Object Access Protocol

URI Uniform Resource Identifier

URL Uniform Resource Locator

XML eXtended Markup Language

Úvod

Tohle je **úvodní** *text*.

1. Statistické metody

Krátký úvod do historie, bayes, inferenční bayes (rozdělení) vs. inference (bod) citace Karla

1.1 Inference

proč to používáme, výběr vs. populace, reprezentativnost

1.1.1 Problematika výběrových šetření

reprezentativnost, definice populace, čas sběru, organizace sběru...

1.2 Frekventistická inference

Jak to funguje, jak to spoléhá na sampling distributions

1.2.1 Testování hypotéz

hladina významnosti, úroveň spolehlivosti, Testovací statistika, kritický obor, 1/2 stranný test p-hodnota, interval spolehlivosti

1.2.2 Metriky při testování hypotéz

Chyba I. a II. druhu, síla testu, velikost efektu

1.2.3 Jednovýběrový odhad poměru s velkým vzorkem

použití, předpoklady, poměrový Z test, binomický test, síla testu, velikost efektu

1.2.4 Jednovýběrový odhad poměru s malým vzorkem

Proč jsou důležité speciální metody, nějaké typy (wiki)

1.3 Bayesovská inference

Odvození bayesova vzorce, popis likelihood/aprior/data, druhy aprior/posterior

2. Monte Carlo generování

Halsing, Gibbs, HMC

2.1 Vyhodnocení generovaného rozdělení

korelace, ESS, monte carlo error...

2.1.1 Vyhodnocení hypotéz

Interval kredibility, ROPE, Bayesův faktor

2.1.2 Odhad poměru

3. Praktické odhady

3.1 Balíčky pro frekventistickou inferenci

3.1.1 Klasické test poměru

Test

test

stats::t.test()

test

Jednoduchý T-test

```
1 set.seed(78)
2 x <- rnorm(n = 100, mean = 1, sd = 1)
3 t.test(x = x, mu = 0,
4       alternative = "two.sided", conf.level = 0.95)
```

Výpis 3.1: Moje caption

One Sample t-test

data: x

t = 8.8438, df = 99, p-value = 3.621e-14

alternative hypothesis: true mean is not equal to 0

95 percent confidence interval:

0.7158758 1.1300282

sample estimates:

mean of x

0.922952

3.1

Simulace alfa = chyba 1. druhu

```
1 library(dplyr)
```

Výpis 3.2: NENÍ CAPTION

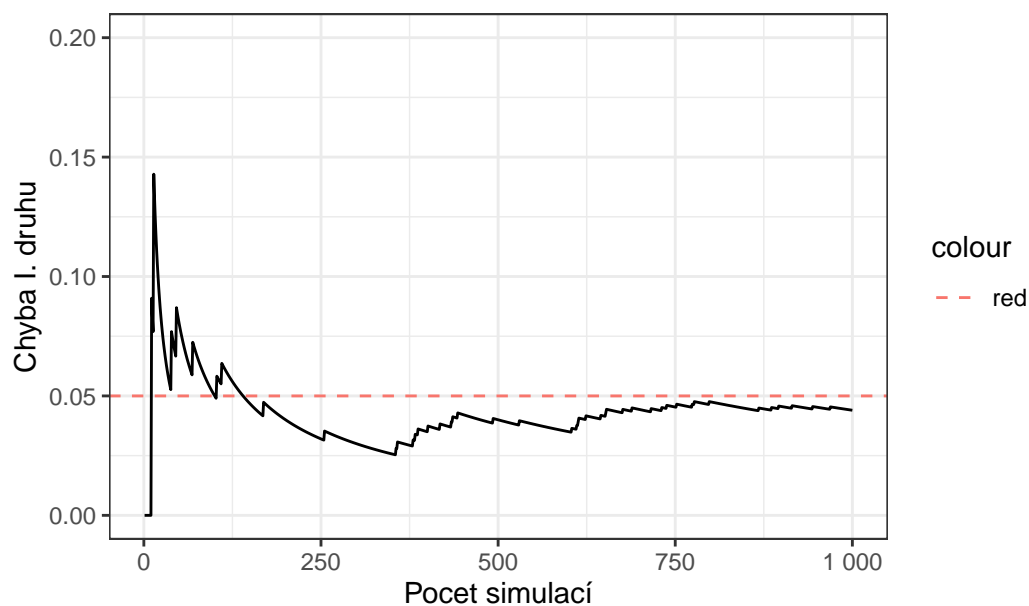
```

1 library(ggplot2)
2 # Nastavení
3 K <- 1000 # Pocet simulaci
4 n <- 200 # Velikost vzorku
5 mu0 <- 0 # Skutecny prumer
6 sd0 <- 2 # čPopulání ěsmrodatná odchylka
7 alpha <- 0.05 # Hladina významnosti
8 set.seed(639)
9 vzorky <- tibble()
10
11 # Simulace
12 for (i in seq_len(K)) {
13   x <- rnorm(n = n, mean = mu0, sd = sd0)
14   test <- t.test(x = x, mu = mu0, conf.level = 1 - alpha)
15   vzorky <-> bind_rows(vzorky, tibble(n = i, vysledek = test$p.value <= alpha))
16 }
17 vzorky$cvysledky <- cummean(vzorky$vysledek)
18 ggplot(vzorky, aes(x = n, y = cvysledky)) +
19   geom_line() +
20   geom_hline(aes(yintercept = .05, color = "red"), linetype = "dashed") +
21   scale_y_continuous(limits = c(0, .2)) +
22   scale_x_continuous(labels = scales::label_number()) +
23   theme_bw() +
24   labs(
25     title = "Procento šfalených zamítnutí h0 se žblíí ěhladin významnosti",
26     y = "Chyba I. druhu",
27     x = "čPoet simulací"
28   )

```

Výpis 3.3: NENÍ CAPTION

Procento falešných zamítnutí h_0 se blíží hladině významnosti

3.2 Software pro bayesovskou statistiku

3.2.1 Balíček R2WinBUGS

podporuje WinBUGS, OpenBUGS

```
1 set.seed(123)
2 x <- rbinom(10, 1, .6)
3
4 bugs <- R2WinBUGS::bugs(
5   data = list(
6     N      = length(x), # počet pozorování
7     x      = x,         # vstupní data
8     alpha  = 0.01,      # hodnota parametru alpha
9     beta   = 0.01       # hodnota parametru beta
10  ),
11  # číselné hodnoty
12  inits = list(
13    list(p = 0.5),
14    list(p = 0.5)
15  ),
16  n.chains = 2, n.iter = 5000, n.burnin = 1000, n.thin = 1,
17  # parametry, které žuloit
18  parameters.to.save = c("p"),
19  # cesta k modelu
```

```

20 working.directory = "kapitoly/prakticka",
21 model.file = "r2winbugs.txt",
22 # Cesta k programu WinBUGS
23 bugs.directory = r"(C:\Users\Mike\Downloads\WinBUGS14\WinBUGS14)",
24 # ůOdstra pracovní soubory
25 clearWD = T,
26 # Replikovatelnost
27 bugs.seed = 123
28 )

```

Výpis 3.4: NENÍ CAPTION

Výsledek

```

1 print(bugs)

```

Výpis 3.5: NENÍ CAPTION

```

Inference for Bugs model at "r2winbugs.txt", fit using WinBUGS,
  2 chains, each with 5000 iterations (first 1000 discarded)
n.sims = 8000 iterations saved

      mean  sd 2.5%  25%  50%  75%  97.5% Rhat n.eff
p          0.6 0.1  0.3  0.5  0.6  0.7   0.9    1  4500
deviance 14.5 1.5 13.5 13.6 13.9 14.8  18.8    1  8000

```

For each parameter, n.eff is a crude measure of effective sample size, and Rhat is the potential scale reduction factor (at convergence, Rhat=1).

DIC info (using the rule, $pD = \bar{D} - \hat{D}$)

$pD = 1.0$ and $DIC = 15.6$

DIC is an estimate of expected predictive error (lower deviance is better).

Odhad parametru p.

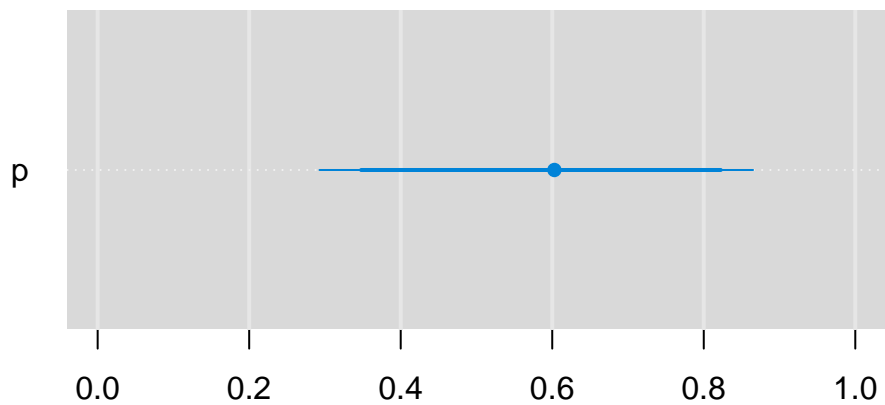
```

1 mcmcplots::caterplot(mcmcout = bugs,           # Výstup modelu
2                      parms = "p",             # Vybraný parametr
3                      val.lim = c(0, 1),        # Limity na ose X
4                      quantiles = list(
5                        outer = c(0.025, 0.975), # 95% interval kredibility
6                        inner = c(0.055, 0.945) # 89% interval kredibility
7                      )
8 )

```

Výpis 3.6: NENÍ CAPTION

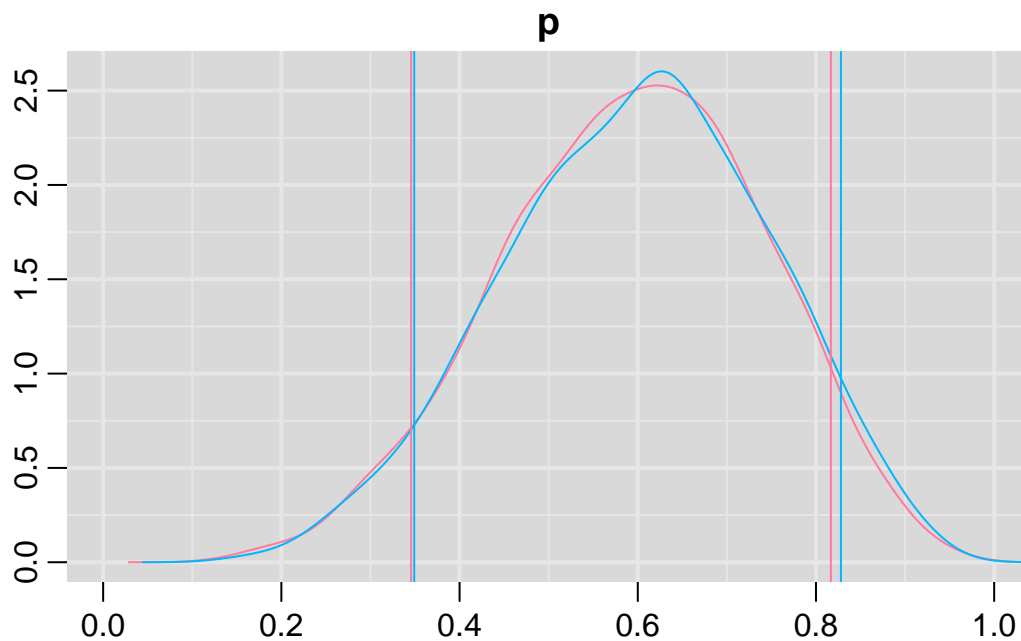

Posteriorní rozdělení jednotlivých chainů.

```
1 mcmcplots::denplot(mcmcout = bugs, # Výstup modelu
2     parms = "p", # Vybraný parametr
3     xlim = c(0, 1), # Limity na ose X
4     ci = 0.89 # 89% Interval credibility
5 )
```

Výpis 3.7: NENÍ CAPTION

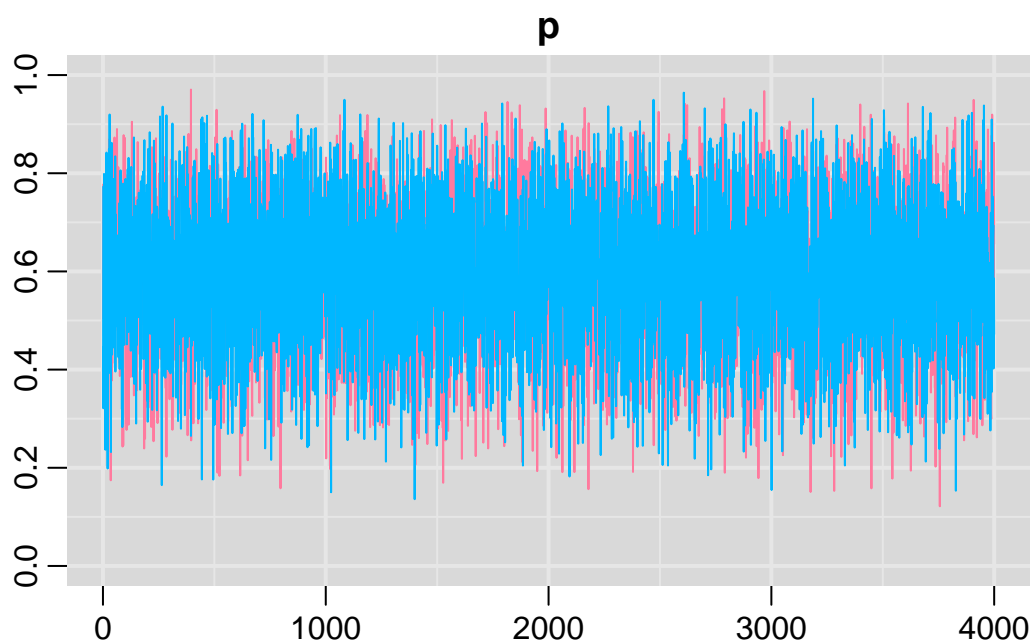
Vývoj jednotlivých chainů.

```

1 mcmcplots::traplot(mcmcout = bugs, # Výstup modelu
2                       parms = "p",   # Vybraný parametr
3                       ylim = c(0, 1) # Limity na ose Y
4 )

```

Výpis 3.8: NENÍ CAPTION

3.2.2 Balíček jags

aplikace, R implementace, výhody/nevýhody, používá gibse

3.2.3 stan

aplikace, R implementace, výhody/nevýhody, používá hmc

3.3 Simulace

jak budou simulace provedné, jak budou vyhodnocené, nastavení ROPE/alternativ. pro odhad chyb

3.3.1 Malý vzorek

Bayes vs. vybraný vzorec vs. binomic

3.3.2 Velký vzorek

Bayes vs. vybraný vzorec vs. binomic

3.3.3 Porovnání výsledků

Jak testy dopadly

Závěr

Konec práce, závěr.

3.4 Jak citovat v textu

`\parencite {Cermak2018}` → (Čermák & Smutný, 2018)
`\parencite {Hladik2018,Jasek2018}` → (Hladík & Černý, 2018; Jašek et al., 2018)
`\parencite [kap. 3]{Pecakova2018}` → (Pecáková, 2018, kap. 3)

Použitá literatura

- Čermák, R., & Smutný, Z. (2018). A Framework for Cultural Localization of Websites and for Improving Their Commercial Utilization. In *Global Observations of the Influence of Culture on Consumer Buying Behavior* (s. 206–232). IGI Global. <https://doi.org/10.4018/978-1-5225-2727-5.ch013>
- Hladík, M., & Černý, M. (2018). The Shape of the Optimal Value of a Fuzzy Linear Programming Problem. *Fuzzy Logic in Intelligent System Design*, 281–286. https://doi.org/10.1007/978-3-319-67137-6_31
- Jašek, P., Vraná, L., Šperková, L., Smutný, Z., & Kobulský, M. (2018). Modeling and Application of Customer Lifetime Value in Online Retail. *Informatics*, 5(1). <http://www.mdpi.com/2227-9709/5/1/2/pdf>
- Pecáková, I. (2018). *Statistika v terénních průzkumech*. Professional Publishing.

Přílohy

A. Bayesovské modely

```
1 print(1 + 1)
```

Výpis A.1: NENÍ CAPTION

```
[1] 2
```